

УДК 656.615.071.3

**МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ
ПОРТОВОГО ОПЕРАТОРА**

Бойко М.О.

В статті пропонується авторський підхід до оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора з використанням індикаторного методу, що ґрунтується на системі показників, які враховують особливості діяльності підприємств портової галузі. Запропонований підхід дозволяє визначити рівень ефективності управління економічною безпекою та прийняти обґрунтоване управлінське рішення щодо напрямків підвищення економічної безпеки.

Постановка проблеми. В результаті діяльності портового оператора можуть виникати ситуації, які негативно впливають на економічну безпеку, причому це можуть бути управлінські, інформаційні, екологічні та інші втрати, але всі вони виражаються саме як економічні збитки, які відбиваються на фінансових показниках підприємства. Тому критерій оцінки повинен не тільки виявити наявність економічної безпеки портового оператора, а й визначити її рівень, щоб можна було прийняти заходи щодо її підтримки або підвищення. У випадку лише констатації економічних збитків, як критерію економічної безпеки підприємства, існує значний ризик суб'єктивності оцінки.

Оцінка ефективності управління економічною безпекою, насамперед, передбачає розробку системи критеріїв та показників, на основі яких можна зробити висновок про рівень економічної безпеки портового оператора та здійснювати ефективне управління для запобігання наслідкам реалізації загроз, які можуть виникнути в результаті його діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні основи визначення економічної безпеки викладені у працях багатьох науковців: А.В. Козаченка [6], І.І. Нагорної [8], В.Л. Ортинського [9], В. Тамбовцева [11], С.М. Шкарлета [12], В.В. Шликова [13] та ін. Особливості економічної безпеки для підприємств морської галузі відображено у роботах В.Г. Алькеми [1], Б.В. Буркинського [2], Н.В. Дубовік [3], Л.П.Чиж [14], Л.В. Ширяєвої [14], О.І. Шумлянської [14], Н.В. Ярової [15] та ін.

В якості основного критерію економічної безпеки підприємства деякі дослідники [2, 9, 12] розглядають одержуваний в результаті взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища прибуток, яким підприємство може вже розпоряджатися на свій розсуд, тобто чистий прибуток. При відсутності прибутку не можна говорити про дотримання інтересів підприємства і, отже, про те, що підприємство знаходиться в економічній безпеці. Навпаки, в цьому випадку перед підприємством реально стоїть загроза банкрутства. Таким чином, пропонується підхід до вибору критерію економічної безпеки підприємства базується на отриманні підприємством прибутку. Прибуток підприємства – це її абсолютна величина, яка може розглядатися в якості передумови для висновків щодо економічної безпеки підприємства. Однак з її допомогою не можна оцінити рівень економічної безпеки підприємства [7].

Питання оцінки рівня економічної безпеки має практичну значимість та дуже важливе, тому що результати проведеної оцінки є основою розробки системи заходів управлінських рішень щодо стабілізації стану портового оператора. Існує багато підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства, які детально розглянуті в [7, 9], однак жоден з них не враховує специфіку роботи підприємств портової галузі.

Мета дослідження. Визначення критеріїв та системи показників оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора.

Виклад основного матеріалу. Загальна концепція формування і подальшого функціонування системи економічної безпеки будь-якого підприємства базується на розумінні сутності та складових економічної безпеки підприємства, а забезпечення економічної безпеки підприємства безпосередньо пов'язано з її управлінням.

В цілому управління економічною безпекою – це сукупність взаємопов'язаних процесів планування, організації, мотивації і контролю, які забезпечують економічну безпеку підприємства.

Цілком згодні з тим, що «економічна безпека підприємств портової діяльності є комплексним поняттям і пов'язана не тільки з внутрішнім станом самого підприємства, але і з впливом зовнішнього середовища, з її суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію. Підприємства портової діяльності знаходяться в економічній безпеці, якщо їх економічні інтереси знаходяться у взаємодії з інтересами споживачів, постачальників, конкурентів, інвесторів, держави і суспільства в цілому» [15, с. 110-111].

В свою чергу, «для оцінки рівня економічної безпеки порту варто використати критерійні показники, які оцінюють якість виконання системної безпеки портом своїх функцій (ступінь досягнення основної мети). Оцінка рівня економічної безпеки здійснюється шляхом порівняння розрахункових значень сукупного критерію з реальними значеннями

цього показника по порту або портів-конкурентів, лідируючих морських портів. Кількісні значення показників визначають рівень досягнення економічної безпеки, ефективність використаних її методів і засобів. Значення вираховуються за допомогою порівняння можливої величини збитків і ефективності заходів уникнення» [1, с. 126].

На нашу думку, управління економічною безпекою портового оператора повинно передбачати:

- визначення об'єкта, діяльність якого буде аналізуватися;
- формування системи показників для оцінки ефективності управління економічною безпекою;
- збір інформації, яка характеризує стан об'єкта аналізу;
- розрахунок показників та проведення аналізу одержаних значень інтегральних показників;
- виявлення перспективних напрямків розвитку портового оператора;
- розробка комплексу заходів для підвищення рівня ефективності управління економічною безпекою, які спрямовані на виявлення та попередження загроз його діяльності.

В статті пропонується авторський підхід до оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора, в основі якого лежить індикаторний метод, що ґрунтується на системі показників, які враховують особливості діяльності підприємств портової галузі. Цей підхід дозволяє розрахувати інтегральний показник економічної безпеки портового оператора, визначити рівень ефективності управління економічною безпекою та зробити висновки й прийняти необхідне управлінське рішення.

Етапи оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора наведені на рис. 1.

На першому етапі необхідно виділити групи критеріїв та розробити систему показників для оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора. Пропонується виділити такі групи критеріїв:

1. Критерії фінансової складової характеризують основну фінансово-економічну діяльність портового оператора (власний капітал, обсяг річного обороту, прибуток, рентабельність), своєчасність розрахунків та погашення кредитів, відсутність втрат від угод з недобросовісними контрагентами, рівень орендних, лізингових та концесійних платежів.

2. Критерії управлінської складової визначають ефективність координації діяльності портового оператора, залежність економічної безпеки від організаційної структури, функціонування основних підрозділів, відсутність дублювання основних бізнес-процесів, прийняття управлінських рішень тощо.

Рис. 1. Етапи оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора
Джерело: авторська розробка

3. Критерії політико-правової складової передбачають відповідність діяльності портового оператора чинному законодавству, що проявляється у відсутності претензій з боку правоохоронних, контролюючих органів або контрагентів до підприємства, ефективній роботі юридичного відділу підприємства. Сюди можуть входити такі показники, як відсутність штрафів, санкцій з боку державних органів за порушення законодавства (наприклад, податкового, антимонопольного), відсутність штрафів зі сторони контролюючих органів (митна, прикордонна служби).

4. Критерії інформаційної складової визначають ступінь захищеності внутрішньої конфіденційної інформації портового оператора та характеризують зовнішню діяльність щодо створення позитивної репутації підприємства.

5. Критерії соціально-кадрової складової включають показники, які дають змогу виявити та проаналізувати негативний вплив на економічну безпеку портового оператора недостатньої кваліфікації співробітників, недосконалої системи управління персоналом, підбору і мотивації співробітників, порушень норм з техніки безпеки та зростання соціальної напруженості у суспільстві.

6. Критерії техніко-технологічної складової характеризують відповідність технічних засобів та використовуваних технологій вимогам сучасного ринку портових послуг. Для портового оператора дуже важливі такі характеристики терміналу як пропускна спроможність, наявність обмежень по глибинам, можливість використання потужної перевантажувальної техніки – все це впливає на конкурентоспроможність підприємства, фінансові результати його діяльності, а отже і на рівень економічної безпеки.

7. Критерії інвестиційної складової характеризують інвестиційну діяльність портового оператора. Ця група критеріїв дуже важлива для приватних портових операторів, оскільки всі вони оперують вітчизняними портовими терміналами в рамках державно-приватного партнерства на умовах оренди, в майбутньому концесії, з необхідністю вкладання коштів в розвиток портової інфраструктури. У разі невиконання умов договору щодо інвестування з Адміністрацією порту можливе його розірвання, що негативно впливає на економічну безпеку портового оператора.

8. Критерії природно-кліматичної (екологічної) складової включають систему показників, що характеризують вплив господарської діяльності портового оператора на стан навколишнього середовища, роботу підприємства щодо збереження довкілля. Діяльність підприємств портової галузі призводить до несприятливих змін екологічного стану регіону та країни в цілому, як наслідок, це тягне за собою значні штрафні санкції, що відбивається на рівні економічної безпеки підприємства.

Далі для кожної групи критеріїв необхідно виділити показники, які дозволять кількісно оцінити рівень економічної безпеки портового оператора.

Розробка системи показників економічної безпеки підприємств портової галузі повинна базуватися на принципах комплексності (необхідності аналізу і обліку всіх складових економічної безпеки портового оператора), системності (врахування взаємозв'язків і взаємозалежностей між складовими економічної безпеки портового оператора), альтернативності (виявлення та обґрунтування різних варіантів виходу з кризової ситуації, підтримки та підвищення рівня економічної безпеки портового оператора), прийняттого ризику, тобто розробка та реалізації заходів щодо запобігання виникнення кризових ситуацій.

Система показників для оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора наведена на рис. 2.

Всі показники, запропоновані для оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора, мають пряму направленість, тобто мають позитивну тенденцію до зростання, всі вони є відносними показниками, критичним для кожного є приближення до нуля. Для кожного показника пропонується встановити не порогове значення, як у більшості розглянутих підходів, а інтервали порогових значень, які характеризують рівні економічної безпеки портового оператора. Це дозволить розрахувати загальний рівень економічної безпеки портового оператора та розробити заходи щодо прийняття рішень, вибору стратегії управління економічною безпекою портового оператора на кожному рівні. Пропонується виділити чотири рівні економічної безпеки портового оператора:

1. Надійний рівень економічної безпеки портового оператора, коли усі показники потрапили до зони надійності, портовий оператор працює стабільно, в цьому випадку підприємство має достатні резерви для підтримки економічної безпеки. Необхідно обирати стратегію підтримки економічної безпеки та недопущення реалізації загроз.

2. Достатній рівень економічної безпеки портового оператора, коли показники економічної безпеки знаходяться на достатньому рівні в межах норми, підприємство працює нормально, але для стабільної роботи використовує накопичені резерви, необхідно розробити комплекс заходів щодо підвищення рівня економічної безпеки та реалізувати стратегію нейтралізації існуючих загроз.

3. Задовільний рівень економічної безпеки портового оператора, коли більшість показників економічної безпеки нижче норми, для її підтримки підприємство використовує додаткові ресурси, знижуючи надійність свого функціонування, але стан економічної безпеки залишається проблемним. Необхідно розробити комплекс заходів щодо відновлення економічної безпеки портового оператора.

4. Критичний рівень економічної безпеки портового оператора, коли всі показники економічної безпеки нижче норми, задіяні все механізми та вичерпані все ресурси підприємства. Необхідно застосувати стратегію модернізації, реструктуризації, реінжинірингу та ін. для відновлення економічної безпеки або, коли банкрутство неминуче, – ліквідації.

Для кожного показника пропонується встановити інтервали порогових значень. Економічна безпека підприємств портової галузі є багатограним комплексним поняттям, тому її важко оцінити відразу

С К Л А Д О В І	Фінансова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна рентабельність. 2. Коефіцієнт автономії. 3. Коефіцієнт швидкої ліквідності. 4. Коефіцієнт маневрування власних коштів. 5. Рентабельність власного капіталу. 6. Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів. 7. Співвідношення платежів за користування терміналом та чистого прибутку. 	П О К А З Н И К И
	Управлінська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт управляємості. 2. Частка управлінського персоналу з вищою профільною освітою. 3. Коефіцієнт постійності кадрів. 	
	Політико-правова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт платіжної дисципліни. 2. Коефіцієнт якості юридичних послуг. 3. Коефіцієнт юридичного менеджменту. 	
	Соціально-кадрова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питома вага фонду оплати праці у доході. 2. Освітній рівень працівників. 3. Коефіцієнт стабільності кадрів. 4. Рівень трудової дисципліни. 	
	Інформаційна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт повноти інформації для прийняття управлінських рішень. 2. Коефіцієнт точності інформації. 3. Коефіцієнт суперечливості інформації. 4. Частка електронного документообігу в загальному документообігу. 	
	Техніко-технологічна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рівень завантаження терміналу. 2. Коефіцієнт придатності основних засобів. 3. Коефіцієнт використання кранів за вантажопідйомністю. 4. Коефіцієнт використання крана протягом року. 5. Частка транзитних вантажів в структурі вантажообігу. 6. Частка ринку. 	
	Інвестиційна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт інвестування. 2. Коефіцієнт покриття інвестицій. 3. Коефіцієнт ефективності інвестиційної 	
	Екологічна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт витрат на захист довкілля. 2. Рівень захисту навколишнього середовища. 	

Рис. 2. Показники оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора

Джерело: розроблено автором з використанням [4, 5, 9, 10, 12, 14, 16]

одним інтегральним показником, так як він має враховувати вплив усіх чинників та загроз на розвиток підприємств портової галузі. У зв'язку з цим на другому етапі пропонується агрегувати наведені в табл. 1 показники в інтегральні показники, що характеризують стан кожної складової економічної безпеки портового оператора. Далі необхідно розрахувати інтервали порогових значень інтегральних показників для кожного рівня економічної безпеки (табл. 1.)

Інтегральні показники розраховуються за формулою:

$$I_i = \frac{\sum_{j=1}^n K_j}{n}, \quad (1)$$

де K_j – поточний показник з групи;
 n – кількість показників в групі.

На третьому етапі після розрахунку окремих інтегральних показників визначається загальний показник оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора.

Припускаємо, що вплив всіх факторів, що входять до складу інтегральних показників та впливають на значення загального показника ефективності управління економічною безпекою I_{EVEB} портового оператора, рівнозначні. Тоді його можна визначити за формулою:

$$I_{EVEB} = \frac{\sum_{i=1}^8 I_i}{8}, \quad (2)$$

Загальний показник ефективності управління економічною безпекою портового оператора набуває значення від 0 до 0,9. Чим ближче отримане значення показника до 0,9, тим більш надійним є рівень економічної безпеки та тим вища ефективність управління нею на підприємстві.

Якщо загальний показник ефективності управління економічною безпекою портового оператора менше 0,21, то рівень економічної безпеки критичний, система управління економічною безпекою працює неефективно і підприємство на межі банкрутства. Для інтерпретації величини загального показника ефективності управління економічною безпекою портового оператора і визначення рівня економічної безпеки пропонується використовувати шкалу, яка враховує інтервали значень інтегральних показників економічної безпеки:

Таблиця 1

Інтервали порогових значень для інтегральних показників оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора

Показник	Рівень економічної безпеки	Інтервал значень
Інтегральний показник фінансової складової економічної безпеки	Надійний	0,66-1
	Достатній	0,43-0,65
	Задовільний	0,2-0,42
	Критичний	0-0,19
Інтегральний показник управлінської складової економічної безпеки	Надійний	0,62-0,83
	Достатній	0,47-0,61
	Задовільний	0,23-0,46
	Критичний	0-0,22
Інтегральний показник політико-правової складової економічної безпеки	Надійний	0,9-1
	Достатній	0,8-0,89
	Задовільний	0,2-0,79
	Критичний	0-0,19
Інтегральний показник соціально-кадрової складової економічної безпеки	Надійний	0,63-0,84
	Достатній	0,36-0,62
	Задовільний	0,2-0,35
	Критичний	0-0,19
Інтегральний показник інформаційної складової економічної безпеки	Надійний	0,75-1
	Достатній	0,5-0,74
	Задовільний	0,25-0,49
	Критичний	0-0,24
Інтегральний показник техніко-технологічної складової економічної безпеки	Надійний	0,57-0,93
	Достатній	0,42-0,56
	Задовільний	0,24-0,41
	Критичний	0-0,23
Інтегральний показник інвестиційної складової економічної безпеки	Надійний	0,72-1
	Достатній	0,43-0,71
	Задовільний	0,18-0,42
	Критичний	0-0,17
Інтегральний показник екологічної складової економічної безпеки	Надійний	0,48-0,63
	Достатній	0,33-0,47
	Задовільний	0,18-0,32
	Критичний	0-0,17

Джерело: авторська розробка

0,67-0,9 – надійний рівень економічної безпеки портового оператора;
0,47-0,66 – достатній рівень економічної безпеки портового оператора;

0,21-0,46 – задовільний рівень економічної безпеки портового оператора;

0-0,20 – критичний рівень економічної безпеки портового оператора.

Запропонований методичний підхід до оцінки ефективності управління економічною безпекою портового оператора комплексно відображає рівень економічної безпеки підприємств портової галузі з урахування особливостей їх діяльності та оцінює ефективність управління економічною безпекою, а його застосування дає повне уявлення про можливість прийняття рішень керівництвом підприємства для підтримки чи підвищення тих чи інших складових економічної безпеки портового оператора.

Висновки. Для підвищення рівня економічної безпеки портового оператора необхідно розробити комплекс заходів:

- для підвищення фінансової безпеки – збільшення власних коштів за рахунок контролю дебіторської заборгованості, зменшення кредиторської заборгованості, створення резервів власних коштів, нерозподіленого прибутку, контроль за своєчасністю погашення кредитів, контроль податкових та інших платежів, використання нових форм партнерських зв'язків та можливість інтеграції з іншими підприємствами морської галузі для отримання синергетичного ефекту та зниження транзакційних витрат;

- для підвищення управлінської безпеки – зміна організаційної структури підприємства та пристосування її до сучасних вимог транспортного ринку, створення штату висококваліфікованого управлінського персоналу, реструктуризація, модернізація, реінжиніринг бізнес-процесів, що дасть можливість знизити витрати, пов'язані з дублюванням бізнес-процесів, створити нові бізнес-процеси, що підвищать ефективність управління, впровадити сучасні інформаційні технології в управління;

- для підвищення політико-правової безпеки – захист інтересів підприємства, документації, недопущення порушення юридичних прав підприємства та його працівників;

- для підвищення соціально-кадрової безпеки – підвищення рівня оплати праці до показників розвинутих країн, підвищення кваліфікації працівників; розвиток соціальної інфраструктури підприємства, створення матеріальної відповідальності працівників за результати своєї праці;

- для підвищення інформаційної безпеки – створення ефективної системи захисту інформації, впровадження електронного документообігу, що дозволить виключити помилки, скоротити час і витрати на доставку даних та інформації; збільшити продуктивність роботи портового оператора; поліпшити організацію і прискорити виконання виробничих операцій; отримати контроль над пересуванням вантажів; спростити

використання електронного підпису, підвищити ефективність взаємодії портового оператора з іншими учасниками транспортного процесу;

- для підвищення техніко-технологічної безпеки – залучення транзитних вантажопотоків, застосування сучасної перевантажувальної техніки та інноваційних технологій в роботі терміналу, проведення днопоглиблювальних робіт для усунення обмежень з осадки та можливості заходу великотоннажних суден, обробка суден в режимі трансшипменту;

- для підвищення інвестиційної безпеки – збільшення інвестицій в інноваційні технології, сучасну перевантажувальну техніку, автоматизацію та інформатизацію роботи підприємства, відновлення та підвищення інноваційного потенціалу підприємства;

- для підвищення екологічної безпеки – зниження негативного впливу роботи портового оператора на навколишнє середовище, впровадження системи екологічної безпеки, недопущенні забруднення навколишнього природного середовища, дотримання вимог щодо використання та охорони водних об'єктів у межах території та акваторії терміналу, забезпеченні екологічної безпеки відповідно до міжнародних стандартів; приведення стандартів екологічної безпеки у відповідність до міжнародних.

Таким чином, підвищення економічної безпеки портового оператора передбачає досягнення ефективних параметрів функціонування, підтримку виробничого і соціально-кадрового потенціалу, використання нових форм партнерських зв'язків та взаємодії з державою в рамках державно-приватного партнерства, формування умов для надійного функціонування.

Подальше дослідження в напрямку оцінки показників управління економічної безпеки портового оператора повинно включати розробку інформаційно-аналітичного інструментарію для проведення аналізу економічної безпеки, обґрунтування рекомендацій, направлених на підготовку якісної інформаційної бази на основі структуризації системи показників, визначення тенденцій показників та апробації запропонованого методичного підходу на прикладі стивідорних компаній.

Література

1. Алькема В.Г. Економічна безпека морських портів як територіальних логістичних утворень. / В.Г. Алькема // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: зб. наук. праць. – Одеса, 2010 – Вип. 32. – С. 119-134.

2. Экономико-экологическая безопасность морехозяйственной деятельности [Текст]: [монография] / [Б.В. Буркинский и др.; науч. ред.: Б.В. Буркинский, В.Н. Степанов]; НАН Украины, Ин-т проблем рынка и экон.-экол. исслед. – О.: Фенікс, 2008. – 650 с.

3. Дубовик Н.В. Особенности обеспечения экономической безопасности предприятий морского транспорта / Н.В. Дубовик // Розвиток

методів управління та господарювання на транспорті: зб. наук. праць. – Одеса, 2009. – Вип. 32. – С. 21-40.

4. Зубрицька Я.О. Визначення показників-індикаторів оптимального профілю систем управління трудовим потенціалом підприємства АПК як засіб забезпечення його конкурентоспроможності / Я.О. Зубрицька // Ефективна економіка, №10, 2013. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2260>. Дата звернення 16.12.2015.

5. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.

6. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення: монографія / А.В. Козаченко, В.П. Пономорев, А.Н. Ляшенко. – К.: Вид-во«Либра», 2003. – 280 с.

7. Краснощек А.А. Современные аспекты анализа и оценки экономической безопасности организаций / А.А. Краснощек, И. А. Динец // Корпоративные финансы, 2010. – № 4 (16). – С. 73-78.

8. Нагорна І.І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / І.І. Нагорна. – Одеса, 2008. – 22 с.

9. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.

10. Свирина А.А. Методические аспекты оценки нормы управляемости и применение её в регулярном менеджменте / А.А. Свирина // Менеджмент в России и за рубежом, 2009. – № 3. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mevriz.ru/articles/2009/3/5544.html>. Дата звернення 16.12.2015.

11. Тамбовцев В.Л. Объекты экономической безопасности России [Текст] / В.Л. Тамбовцев // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 45-54.

12. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект: монографія / С.М. Шкарлет. – К.: Книжкове видавництво Національного авіаційного ун-ту, 2007. – 436 с.

13. Шлыков В. В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В.В. Шлыков / Санкт-Петербургский ун-т; Рязанский ин-т права и экономики МВД России. – СПб.: Алетейя, 1999. – 138 с.

14. Ширяєва Л.В. Фінансові аспекти діагностики економічної безпеки підприємств портової галузі: монографія / Л.В. Ширяєва, Л.П. Чиж, О.І. Шумлянська та ін. – Одеса: ІНТЕРПРІНТ, 2015. – 174 с.

15. Яровая Н.В. Организация экономической безопасности предприятий портовой деятельности / Н.В. Яровая, Е.С. Омельчук // Развитие методов управления та господарювання на транспорті: зб. наук. праць. – Одеса: ОНМУ, 2010. – № 31. – С. 92-114.

16. Blackstone C. Cargo Systems Berth Productivity Ranking/ С. Blackstone // ТОС Asia, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.tocevents-asia.com/files/c_blackstone_day_3_workshop.pdf. Дата звернення 05.12.2015.

References

1. Alkema, V.H. (2010). Ekonomichna bezpeka morskykh portiv yak terytorialnykh lohistychnykh utvoren [The economic security of seaports as logistics territorial entities]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development management and transport management*, Vol. 32, 119-134 [in Ukrainian].

2. Burkinskiy B.V. (2008). Ekonomiko-ekologicheskaya bezopasnost morehozyaystvennoy deyatelnosti [Economic and environmental safety of marine economic activities]. Odessa: NAN Ukrainyi, In-t problem ryinka i ekon.-ekol. issled. [in Ukrainian].

3. Dubovik N.V. (2009). Osobennosti obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiy morskogo transporta [Features of ensuring the economic security of maritime transport companies]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development management and transport management*, Vol. 32, 21-40 [in Ukrainian].

4. Zubrytska Ia.O. (2013) Vyznachennia pokaznykiv-indykatoriv optimalnogo profilu system upravlinnia trudovym potentsialom pidpryiemstva APK yak zasib zabezpechennia yoho konkurentospromozhnosti [The determination of the index-identifiers of the labor potential management system optimal profile of agricultural enterprise as the way to providing its competitiveness]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, Vol. 10. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2260> [in Ukrainian].

5. Illiashenko S.M. (2003). Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody [Management of innovation development: challenges, concepts, methods]. Sumy: Universytetska knyha. [in Ukrainian].

6. Kozachenko A.V., Ponamorenko A.V., & Liashenko A.N. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva. Sutnist i mekhanizm zabezpechennia [Economic security. The essence and mechanism to ensure]. Kiev: «Lybra» [in Ukrainian].

7. Krasnoschek A.A. (2010). Sovremennyye aspekty analiza i otsenki ekonomicheskoy bezopasnosti organizatsiy [Modern aspects of the analysis and evaluation of economic security organizations]. *Korporativnyie finansyi – Corporate finances* [in Ukrainian].

8. Nahorna I.I. (2010). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm u zabezpechenni stiikoi ekonomichnoi bezpeky promyslovykh pidpryiemstv [Organizational-economic mechanism to ensure stable economic security industry]. Extended abstract of candidate's thesis. Odesa [in Ukrainian].

9. Ortynskiy V.L., Kernyskiy I.S., & Zhyvko Z.B. (2009). Ekonomichna bezpeka pidpryiemstv, orhanizatsii ta ustanov [The economic security of enterprises, organizations and institutions]. *Pravova yednist – Legal unity* [in Ukrainian].

10. Svirina A.A. (2009). Metodicheskie aspekty otsenki normyi upravlyaemosti i primenenie eyo v regul'yarnom menedzhmente [Methodical aspects of assessment standards manageability and application of its regular management]. Menedzhment v Rossii i za rubezhom – Management in Russia and abroad, Vol. 3. Retrieved from <http://www.mevriz.ru/articles/2009/3/5544.html> [in Ukrainian].
11. Tambovtsev V.L. (1994). Ob'ekty ekonomicheskoy bezopasnosti Rossii [Objects of Russia's economic security]. Voprosy ekonomiki – Economics Questions, Vol. 12, 45-54 [in Ukrainian].
12. Shkarlet S.M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: innovatsiinyi aspekt [The economic security of the enterprise: innovative aspects]. Kiev: Knyzhkove vydavnytstvo Natsionalnoho aviatsiinoho un-tu [in Ukrainian].
13. Shlyikov V.V. (1999). Kompleksnoe obespechenie ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya [Complex support of economic security]. Sankt-Peterburg: Ryazanskiy in-t prava i ekonomiki MVD Rossii [in Russian].
14. Shyriaieva L.V., Chyzh L.P., & Shumlianska O.I. et al. (2015) Finansovi aspekty diahnostryky ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv portovoi haluzi [Financial aspects of economic security diagnostics port sector enterprises]. Odesa: INTERPRINT [in Ukrainian].
15. Yarovaya N.V., & Omelchuk E.S. (2010) Organizatsiya ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiy portovoy deyatel'nosti [Organization of the economic security of the port activity of the enterprises]. Rozvitok metodiv upravlinnya ta gospodaryuvannya na transporti – Development management and transport management, Vol. 31, 92-114 [in Russian].
16. Blackstone C. (2008). Cargo Systems Berth Productivity Ranking. Retrieved from http://www.tocevents-asia.com/files/c_blackstone_day_3_workshop.pdf.

Abstract

Boiko M. O.

Methodical approach the assessment of the effectiveness of economic security of port operator

Evaluation of the effectiveness management of economic security primarily involves the development system of criteria and indicators on which you can make conclusion about the level of economic security of the port operator and carry out effective controls for prevent the consequences of threats that may arise from its activities.